

Előfizetési árak:

Egy évre . . . 6 ft — kr.
Fél évre . . . 3 ft — kr.
Negyed évre . . . 1 ft 50 kr.
Külföldre egy évre 8 ft — kr.

Egyes szám ára 6 kr.

Megjelenik hetenkint kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hírlap.

Hirdetések díja:

minden egyhasábos garmond-
sorért vagy annak térfogatáért
4 krajczár.

Ezenkívül minden egyszeri
közlés után 30 kr belyegdíj
fizetendő.

Nagy és többször közlendő hir-
detményeket árkedvezmény-
ben részesít a kiadóhivatal.

Al, Nyilt tér"-ben közlendő cik-
kekért soronként 10 kr fizetendő

SZERKESZTŐSÉG:

KÉZDI-VÁSÁRHELYT

Ifj. Dobay János szerkesztő lakásán.

A lap tartalmát illető közlemények a szerkesztőségben, az előfizetések, hirdetések, nyilttéri cikkek stb. a kiadóhivatalban fogadtatnak el.

KIADÓ-HIVATAL:

KÉZDI-VÁSÁRHELYT

Szabó Albert könyvnyomdájában.

Választások előtt.

Kézdí-Vásárhely, 1887. június 3.

II.

A multkor a kézdí-vásárhelyi választási mozgalmakról emlékeztünk meg, ezuttal a vidékről fogunk szólni.

A kézdí választó-kerületben régebb idő óta 3 jelöltet emlegetnek, ugymint: br. Kemény Gábor't a szabadelvű, Szacs-vay Sándort a függetlenségi párt és Lázár Mihályt a mérsékelt ellenzék részéről. Ezen jelöltek közül Szacs-vay Sándor törvényszéki bíró visszalépvén, az említett kettő fog megküzdeni, ha ugyan küzdelemtől szó lehet olyan viszonyok között, midőn az egyik (br. Kemény) egy tekintélyes, nagy párttal rendelkezik, a másik meg (Lázár Mihály) még csak a tapogatózás stadiumában áll. Lázár Mihály ur jelöltségéről a választó-kerület csak annyit tud, mennyit az általa közzétett hírlapi nyilatkozatokból megtudhatott. Mindenki gyantítja, hogy fel akar lépni, de a kerület semmiképen sem akarja ezt komolyan venni. Kortesei vannak, de pártja nincs. És ezen legkevesébe sem csodálkozunk. Az az idő elmult, midőn üres fényvel, káprázató csillogással lehetett elvakítani a népszemét; ma már a nép eszmél és képviselőjében valódi tehetséget keres. Bizalmával oly embert akar megtisztelni, kire mindig büszkén tekinthet s kiben ügyei melegsivű barátját látja. A kézdí vá-

lasztó-kerület polgárai hazafiságuknak, higgadt, komoly gondolkodásuknak adták jelét, midőn azon hirre, hogy br. Kemény Gábor hajlandó a jelöltséget elfogadni, egy szívvvel, egy lélekkel tömörültek e kitűnő férfiú körül, s ma már büszkén lobog a kitűzött zászló, melyet sem a hazug fény, sem a csalfa ígéretek, sem a kortesbeszéd nem képes meghajlítani. E zászló alatt sorakoznak az értelmiség és vagyonosabb osztály, a közélet kitűnőségei, a jobb érzésű hazafiak, szóval mindazok, kikre nem mindegy, hogy ki képviseli őket, hanem olyant ohajtanak választani, ki a vidék vitalis érdekeit felfogva, meleg szívvvel védelmezendi azokat.

Egész elfogulatlanul tekintve a dolgot, mi valóban nem tudjuk, hogy Lázár Mihály ur mire hivatkozhatik s mit ígérhet választóinak, hogy azok bizalmát kinyerhesse. Ki hinné el, hogy valamit tenne e vidék érdekében ő, kinek hosszas politikai pályafutása oly nyomtalanul tünt el megyénk életében s kinek emléke csak azon fényes ceremóniákban él, melyeket drága pénzen saját maga rendezett magának! Azt az egyet meg kell adnunk, hogy Lázár Mihály urnak volt tehetsége és módja, hogy miképen kelljen a népszerűség látszatát „kieszköztetni”; tudott port hinteni a világ szemébe; évtizedeken át ott csillogott-villogott a felszínen s a jó nép hitt

e hamis fénynek s egy újabb ceremónia és egy újabb eszem-izsom mindig el tudta vele feledtetni csalódásait. A nép sok ideig buzta diadalkocsiját, de végre felnyitá a szeme: kezd látni, s a mit lát, az épen elegendő arra, hogy idegenkedéssel forduljon el attól, ki annyi ideig elámitotta. Látja, hogy ő csak eszköz volt egy dicsvágyó ember emelkedéséhez; látja, hogy amaz oly sokszor hangzottatott nagy szavak: „feljuttatom ohajaitokat a trón zsámolyához”, csak hiában való szóvirágok valának s látja, hogy minden ígélet csak ámitás volt és nem akarja, hogy tovább is egy oly lépcsőnek tekintsék, melyen szerepelni vágyó emberek a magasba kaspakodjanak.

Nem lehet tehát egyáltalában csodálkozunk, hogy ilyen viszonyok között oly általános lelkesültséggel fogadtatott a kézdíjárás választó-kerületben br. Kemény Gábor jelöltsége.

Br. Kemény Gábor volt földművelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter, valóságos belső titkos tanácsos ur ő nagyméltósága rég idő óta kedves ismerőse megyénknek; minisztersége alatt mindig meleg érdeklődéssel viseltetett a széke-lyek ügye iránt s nem egyszer éreztette jóindulatát, bőkezűségét velünk. Ezelőtt 9 évvel személyesen meglátogatta megyénket s — mit kevés miniszter szokott tenni — saját szemeivel győződött meg

ipari és kereskedelmi viszonyaink, gazdaságunk állásáról. Ő az akkor tapasztalt szíves fogadtatást állandó jóindulattal jutalmazta meg. A Székelyföld iránt való meleg érdeklődésében keresendő annak is oka, hogy ő, az ország-szerte becsült és tisztelt nagynevű államférfi, ki tucatszámra kaphatott volna választó-kerületet, épen Háromszék-megye egyik kerületét választotta. Azt hisszük, nem szükséges a nemes báró mellett kapacitálni; minden józan gondolkodású ember belátja azt, hogy benne egy oly képviselőt nyerendünk, ki közvetlen tapasztalatai után ismeri megyénk ügyeit s tekintélyével mindig tud érvényt szerezni szavainak. Politikai multja, jelleme és törhetlen hazafisága, mit még a szűkkeblű ellenzék is mindig elismert neki, elegendő biztosítékot nyujtanak arra nézve, hogy megyénk ügyei egy hatalmas pártfogót nyernek benne s hogy valahára ki lesznek egyenlítőre azon csorbák, miket könnyenhiúságunk saját hírnevünkön ütött.

Ugy egyes embert, mint városokat és vidékeket cselekedeteik szerint bírálunk el; cselekedjünk tehát úgy, hogy az dicsőségünkre szolgáljon; bizonyítsuk be józan gondolkodásunkat az által, hogy olyant tisztelünk meg bizalmunkkal, ki teljesen méltó arra. Toljuk félre az érdemetlent és adjunk helyet az érdemesnek. Legyen vége tehát az ámitásnak,

A „Székelyföld“ tárczája.

Katona-koromból.

Irta Dobay János.

(Vége.)

Említettem volt, hogy haton vettünk részt a tanfolyamban. Már első napon felruháztunk egymást éleczlapokból szedett mellékevekkel. Bemutatóm e neveket, mert megérdemlik.

K. Károly barátom, a katonaviselt ember, ki a közös hadsereget és honvédséget kiszolgálván, közhasznú működéséért a szakaszvezetői méltóságot nyerte volt, mint népfelkelő is megtartá rangját s viselé csillagait, ámbár díjmentesen. Ő volt közöttünk a legnagyobb ur. Meg is kapta a Führer ur Flinta nevet. Tiltakozott ellene s következtetés-képen rajta ragadt. Kiváló kellemmel kezeli a német katonai nyelvet s jól fegyverezett magatartása van. Ezt mind a rendes katonaságtól hozta át hozzánk. Különben kitűnő katona.

A második charge Peczek Demeter volt, mely ékes névvel B. Kristóf barátunkat tiszteltük meg. Ő is katonaviselt ember; önkéntes volt a közös hadseregben, hol is kiváló érdemei két posztócsillaggal lettek megjutalmazva, s dícséretére legyen mondva, csillagait sok öntudattal és méltósággal visel. Bármily jó és képzett katona volt, az

arcvonalat testbeli tömörsége miatt vele sohasem lehetett tökéletesen megalkotni, mert — tetszik tudni — a sorban felállított katonának úgy kell sorakozni, hogy elől az orra hegye és hátul a bakancs sarka olyan egyenes vonalat képezzen, mint a linia. Már most ha Peczek az ő poczakos természetével a sorban állt s sarkát a többivel egyenes vonalba helyezte, az arcvonalban egy kerek, jól táplált has nyomult előre; ha pedig az első részét igazította, a sarka ment hátra. No természetesen a három hét vége felé már e különbség nem volt oly ekklataus, mint az első napokban. Kedélyes, jó fiú; erősen megtartotta a regulát.

K. József barátunk ujdonatúj extraruhával s hegyesre fent hosszú, szőke bajusszal rukkolt be közénk. Azt hittük, hogy még a bajusza is extra, de később meggyőződünk, hogy nem az. Hajszála úgy nézett ki, mint egy két kapitulációt átszolgált cs. kir. manipuláns örmester. Rajta is ragadt e név. Ő ugyan sohasem volt katona s e megtisztelő címet csak tiszteletből és díjmentesen kapta tőlünk. Különben lelkes és ügyes rekruta volt.

Ezután jötte Peták káplár ur, mely név S. Albert barátunknak lett adományozva, azonban mivel semmi kifogást nem emelt ellene, nem tudott megragadni rajta. Ő volt a legjobb csárdástánczos közöttünk, s nem volt oly hiba a lábában, mit első pillanatra fel

nem fedezett volna. Jó fiú, jó gazda és kitartó katona.

Végül jövének mi, már t. i. én meg a „K. Elek öcsénk”, a mi vékony mivoltunkban. Nekünk nem jutott tiszteletbeli cím; mi kettőn a legénységet képviseltük. Elek öcsénk volt a legfiatalabb közöttünk s következtetés-képen ő teljesítette a mulatságok közben pohárnoki tisztet s egyéb bajtársi teendőket, mik a legfiatalabbat illetik. Nem egyszer kiváló jelét adta a harcászatan való jártasságának. Egy alkalommal előrsi szolgálatra küldetett ki, ki kellett kutatni a Torja víze menté, hogy nem mutatkozik-e ellenség s eljárásáról jelentést kellett tenni. Elek öcsénk vizsgálódás-közben egy csoport munkás-leányra bukkant, kik épen fürdöttek. Elek öcsénk itt egy csoport női alakra talált, azonban magatartásuk legkevésbé sem ellenséges. — Elekecske különben jó kitartó katona s a mellett szeretetreméltó jó fiú.

Magamról semmi feljegyezni valót nem találok. Egyéb különleges funkcióim nem volt, mint az, hogy ha valamelyik jólelkű emberbarát megtraktált, katonás rövidséggel köszöntsem fel. Meg is cselekedtem mindannyiszor s mondhatom, hogy elég alkalom nyílt ezen funkciómban magamat gyakorolni. Mindenütt a legnagyobb vendégszeretettel fogadtak, a hol csak megfordul-

tunk. A hol ezibilkoromban száraz lábbal jártam, ott mint népfelkelő akár uszhattam volna a különböző italosok tengerében.

Lassankint elközelgett a nagy menetgyakorlat, mely a tanfolyam befejezése leendett. Kovászna lett utunk céljával kitűzve, mely körülbelül 21 kilométernyi távolság; innen a táborhelyig az erdőre kitesz még vagy 2 kilométert; tehát összesen 46 kilométert kellett egy nap alatt megtenni. Nem csekély ut 35 kilógramm súlyú teljes felszereléssel, de azért dicsőségesen kiállottuk.

Reggel 3 órakor a honvéd-legénységgel együtt 42 főre szaporodott kis csapat utra készen állt. Mikor a mindenféle czók-mökkal megtöltött, főzőedényvel, ételsajkával, piros nadrággal, duplatalpu cipővel megmagnított menkü nagy borjút, a karikába csavart köpenyeg, ételtárisnyát, tábori kulaesot nyakamba akasztották, tagjaim csak amugy recsegték eresztékeikben. Kezdettem tapasztalni, hogy a ezibilélet gondolai nem nehezülnek oly súlyosan az ember vállaira, mint a czakunak. No édes testem, — gondolám magamban — még csak ma bírd ki, aztán tejbén-vajban fürösztlek s pihenhetsz, a mig csak tetszik.

Reggel 1/4 órakor megperdült a dob s csapatunk utra kelt. Hátam lassankint kezdett megbarátkozni a szokatlan teherrel s ezer lépés után már egész könnyen jördöttem a felszerelést. Ekkor már tisztában valék, hogy kibirom az utat.

az üres csillogásnak, „saját személyem“ politikának; a szabad székely nép emelje fel büszkén fejét, rázza le magáról kolonczeit, s nem hallgatva semmi befolyásra, lássa meg valahára azt az utat, mely boldogulására vezet.

Ime, ezek a mi jelöltjeink; egyik oldalon a külszin, másik oldalon a valódi érdem.

Székely testvéreim, válasszatok!

SZEMLE.

Az új francia kormány hétfőn mutatta be magát a kamarában, egy miniszteri nyilatkozattal, mely első sorban az állami költségvetés reformálását ígéri, a komoly takarékoság és a kezelési szolgálati ágak egyszerűsítése alapján.

A nyilatkozat felolvasása után egy radikális balpárti képviselő bizalmatlanságot indítványozott a kormány ellen, melyet a kamara 235 szavazattal 139 ellen elvetett. E szavazás mutatja, hogy a kormánynak jelentős többsége van a kamarában, mely azonban tudvaleg sokkal szeszélyesebb, semmint föltehető volna, hogy az a nagy numerus már most állandóan biztosítja van a Rouvier-kabinet részére.

Boulanger tábornok, az új kabinetből kiharadt hadügyminiszter, tudvaleg napirányban bucsuzott el a hadseregtől. Boulanger érdekében, mint a keddi táviratok jelenték, utcazi tüntetést rendeztek és a tömeg a köztársasági elnök lakása elé vonult, a volt hadügyminiszter visszahívását követelve. A tüntetőket rendőrség oszlatta szét.

Választási mozgalmak.

— K.-Vásárhelyt még eddig Benkő Sándor és Molnár Józsiás a képviselőjelöltek, mindketten szabadelvű programmal; Bereczk városában Lyka Döme mérsékelt ellenzéki és dr. Neumann Armin szabadelvű jelölt állnak egymással szemben. A kézdi járásban Szacsavay Sándor függetlenségi jelölt visszalépése folytán ketten maradtak, ugymint: dr. Fémény Gábor és Lázár Mihály, előbbi kormánypárti és utóbbi mérsékelt ellenzéki programmal. Az orbai járási választókerületben br. Szentkereszty Béla és Szeremley Lajos tanfelügyelő lépnek fel szabadelvű programmal a mérsékelt ellenzéki Kovács Károlylyal szemben. Itt Thury Gergely viszályalélt.

— Pártértekezlet. Orbai választókerület szabadelvű pártértekezlete Kovásznán május 31-én tartott meg. A nagy számú választóközönség egyhangulag n yugalmazott kir. törvényszéki elnök Donáth Józsefet választóttá pártelnöknek, ki éljenzések közt elfog-

lálván az elnöki széket, magvas beszéddel nyitotta meg a gyűlést. A végrehajtó-bizottsági tagok minden községre nézve kineveztetvén, következett a képviselőjelölés. Első sorban az elnök indítványára br. Szentkereszty Béla, azután Butyka Károly indítványára Künnle József kir. tanácsos, Földes György indítványára Szeremley Lajos kir. tanácsos tanfelügyelő és végül Thury Gergely hozattak jelölés végett javaslatba. Mindenik indítvány éljenző pártbívekre talált, s miután több kísérlet tétel után sem sikerült, hogy a párt egy személy jelölésében megállapodjék: Donáth József pártelnök kiáltotta ki jelöltnek, a ki nem fogadván el a jelöltséget, a jelölés június 5-re halasztott el.

— A bereczki választókerületben Lyka Döme kísérleteket tesz, hogy újból megválasztassa magát. Ez idő szerint kevés kilátása van rá, lévén a választókerület többsége határozottan azon meggyőződésben, hogy Lyka Döme a székely határszéli város érdekei képviselésére épen semmi kvalifikációval nem bír. A helyett a nagy többség dr. Neuman Armin egyetemi magántanárt léptette fel, ki még sz.-fehérvári ügyvéd korában széles körben általánosan tisztelt nevet szerzett magának. Mióta a fővárosban elfoglalta helyét, egyike lett a legkiválóbb egyéniségeknek széles ismereteinél, tevékeny munkásságánál s az előkelő körökben feunálló terjedelmes összeköttetéseivel fogva. Mint jogászról ismeretes, hogy a legnagyobb és legelősebb szakmunkát írta Magyarországon; közgazdasági téren egész fővárosi tisztelettel említi nevét azon nagyhatású tevékenységért, melyet időről-időre kifejt általános érdekű kérdésekben. E mellett, mint publicistától, a Pester Lloyd és Nemzet a felsőház reformja és az esküdtészeki intézmény tárgyában beható alapos dolgozatokat közölt, melyekről az M. Tud. Akadémiában Tóth Lőrincz a legteljesebb elismeréssel emlékezett meg. Dr. Neuman Armin megválasztása minden kétségen felül áll s Lyka Döme igen helyesen teszi, ha a szabad választás özége alatt a vesztegetési üzelmeket valahára abba hagyja.

— Választási mozgalmak Csikmegyében. A csik-sztrmartoni kerületben ifj. gr. Andrassy Gyula, sz. e. a csik-szeredai kerületben Györfy Gyula, a csik-karozfalvi kerületben Ugron János, két utóbbi függetlenségi programmal, a gyósztmiklósi kerületben pedig Mikó Árpád szabadelvű-párti képviselőjelöltek minannyian ellenjelölt nélkül. Molnár Lajos a csik-karozfalvi kerület volt képviselőjelöltje vissza lépett; hír szerint adófelügyelőnek fog kineveztetni, ez készítette a jelöltséget lemondására.

polkát. Meg kell jegyezmem, hogy a mi zenészeink veszett rosszul huzták, de azért nekünk izlett. Ugy voltunk vele körülbelől, mint a párisiak ostrom alatt a patkányhussal, Ha jobb nincs, az is jó.

Hosszas volna leírnem, hogy mi mindent tettünk e nap alatt, hogy hány literre apadtott meg Dobay János járásbíró ur hordója, mily szívesseggel traktálta meg a legénységet Csia György nyug. albiró ur stb. stb. A kedves órák perccenként tündek el s egyszer csak ismét megperdült a dob. Sorakoztunk s bucsut mondánk a vendégszerető helységnek.

Visszamenet még egyszer alkalmunk nyílt szíves vendégszeretetet élvezni. Az imecsfalvi plebános, Zomora Dániel ur, emberül megvendégelte egész csapatunkat. Az Isten áldja meg érte e derék papot.

Már este lett, midőn Imecsfalván sorakozni kezdettünk. A bámuló falusi nép sorában egy karcu lányalak ötlött szemeimbe. A bájos termetet csinos fő diszitheti, — gondolám magamban — s ezt egy igazán külső népfelkelő nem hagyhatja figyelmen kívül. Ki-huztam magamat s elébe meneteltem. Katonaszokás szerint összeüttem a bokámat s bajuszomon egyet pederintvén, a legkedvesebb hangomon köszöntök neki egy jó estét.

Nem csalogtunk. Egy bogárszemű, kedves arcú, 14—15 éves leányka volt.

A világon semmiféle katonáember nem tud úgy lelkesülni a szép leányért, mint a nép-

— Mikó Árpád, a gyergyó-sztrmiklósi választókerület szabadelvű párti képviselőjelöltje május hó 30-án tartotta meg nagyhatású szép programmbeszédét a kerület székhelyén Gyergyó-Sztrmiklóson. E nap egész ünnepe volt Sztrmiklóson. A diszesen kiállított szép selyem lobogó, melyet a gyósztmiklósi lelkes szép hölgyek a jelölt iránti tiszteletből készítettek, a beszéd megtartása előtt küldöttségileg adatott át. Minő megható szép hangon rebegett köszönetet érte! A nagyszámú választó polgárok (Szép hölgyeink is jelen voltak. Tudósítók) lelkes óvációkban részesítették Mikót egy a programmbeszéd alatt, mint után, s a lelkes szép honleányok örömtől kipirult arczóval hallgatták meg a köszönetet a lobogóért. Este fényes bankett volt Laurenczinél, Mikó Bálint, a megye főispánja is jelen volt, s a lelkes felköszöntők egymást érték.

Molnár Józsiás programmbeszéde.

Mélyen tisztelt Uram, polgártársaim! Kedves barátim s szeretett rokonaim! A tisztelt elnök ur önök nevében felhív engem, hogy hajlandó lennék-e a szabadelvűpárt részéről a képviselőjelöltséget elvállalni. A mennyire megisztelt réám nézve ez a bizalom, ép oly lekötő, annyira becses és így féltett kincs előttem, mert jól esik tudnom, hogy e lekötő bizalom azon törekvésnek eredménye és kifolyása, a mely életem legfőbb, de egyszersmind legkedvesebb feladatát képezte és képezi.

Azonban ismeretes előttem az a közmondás is, hogy senki sem lehet próféta a maga hazájában, s jól tudom azt is, hogy ezen közmondást sok mindenféle körülmények között lehet alkalmazni, mert ezen közmondásban sok igazság rejlik, s azt is tudom, hogy ezen igazságból igen sok találó és helyes következtetést lehetne levonni a jelen alkalomra is. Hanem mindazonáltal még én itt önök előtt, s ha úgy kívánnátok, az egész világ előtt is, bátran merek kifejezést adni abbéli meggyőződésemmek, hogy minden választókerületnek egyszersmind a maga sorsa és dolga iránt is első sorban érdeklődni kötelessége.

Mi csaknem mindannyian kereskedés, ipar, gazdasággal foglalkozó, de kivétel nélkül mindannyian saját eszünk és munkásságunk után élő egyének már a mindennapi élet által nyújtott tapasztalatokból is nagyon jól meg tanulhattunk annyit, hogy csak azon teendőink végrehajtása után várhatunk legkedvezőbb eredményt, kellő sikert, a melyeknek végrehajtásánál a lehető legközvetlenebb módon mi magunk is ott lehetünk. Épen azért ha valamely fontos teendőnk lebonyolításánál személyesen részt nem vehetünk, azon esetben megbízottunkat, helyettesítőnket mindig a hozzánk legközelebb álló rokoni, baráti körben keressük, s ha sikerült ezek köréből magunkat alkalmas,

felkelő tisztjelölt. Szívem egy pillanat alatt lobot vetett.

Az első perczben felfedezém, hogy a leányka nem a köznép szülötte s ebben támogatott azon kellemes tapasztalat is, hogy a szemüvegemtől nem riadt meg.

— Mondja csak, szép galambom, — szólék hozzá nyájasan — itt terem az ilyen bájos gyöngyvirágszál?

Nem felelt, de öz-szemei nyájasan ragyogtak s csókra termett ajkain hamis mosoly játszott.

A katonai szahályzat azt írja elő, hogy ha az ellenséget megközelítettük, kétszeres tüzelést kell alkalmazni s aztán rohamot kell intézni. Ugy tettem.

Megfogtam pici kezeit gyöngéden megszorítám. Tüzes pillantásaimmal gyors tüzet adtam. A tüzhatás nagy lehetett, mert arca lángba borult.

Már épen rohamra készültem, midőn hátam megett egy hatalmas szózat hangzik fel: — Sorakozz! Beállni a sorba!

K. hadnagy barátom volt, ki meglátva, hogy közlegény létemre saját kezemre dolgozom, beparancsolt a sorba, hogy ő maga folytathassa továbbra az ostromlás műveletét.

A katonai reglama első cikke azt mondja, hogy: feltétlen engedelmesség a felebb valóknak.

Nagyot sohajtottam s beálltam a sorba,

megbízható egyénnel helyettesíteni, ezen esetben ügyünk czélszerűen leendő lebonyolítására mindig bizonyos megnyugvással gondolunk.

Mig ha rokonok, barátok hiányában kényszerítve lettünk ügyletünk elintézését vagy egészen ismeretlen, vagy csak félig-meddig ismert egyénekre bízni, azon esetekben aggodalmunk ügyünk lebonyolításáig folytonos.

Tudvaleg az egyes egyének alkotják a családokat, az egyes családok a községeket, az egyes községek az országokat, birodalmakat.

Innen kifolyólag mi természetesebb, mint az, hogy az országok felvirágzása, hatalma, nagysága, dicsőség az egyes családok, községek jóllététől függ. Az országoknak, községeknek épen úgy vannak saját ügyeik, mint az egyes családoknak. Épen ezért mindazon alapigazságok, a melyek az egyes családok ügyeinek elintézésénél helyesek, helyeseknek kell lenni azoknak a nagyobb családok ügyei lebonyolításánál is.

En részemről itt az önök nagy tiszteletre méltó körében hallottam legtöbbször hangoztatni azt, hogy a ki azt akarja, hogy dolga elintézetlenül maradjon, csak bizza másra.

Helyes-e ez az állítás vagy nem, azt ez uttal vitatni nem akarom; csak azt említem meg, hogy ezt egyenesen önöktől tanultam.

Kézdi-Vásárhely város nagy tiszteletre méltó polgárságának hazánk törvényhozó testületében joga van magát képviseltetni.

Jól tudjuk, hogy ezen jogunkról egykönnyen senki kedvéért le nem mondanánk. Tehát ezen jogunk előttünk nagy fontossággal bír és kell, hogy birjon is. De épen ezért teljességgel nem szabad közönyöskölni lennünk az iránt, hogy ezen jogunk kire ruháztassák át. A midőn tehát alkalom nyílik ezen szent jogunkkal élni, a midőn bekövetkezik az az óra, a midőn egyik legszebb és legfontosabb alkotmányos jogunkat gyakorolhatjuk: higgadt férfiakhoz, értelmes egyénekhez s mindenekfelett jó hazafiakhoz illő magatartást kell tanusítanunk.

De teljességgel nem szabad az adott pillanatban némelyek izlése szerint talán szépen, sőt elbájolólag is hangzó frázisok hallgatása által magunkat oly mély álomba ringatgatni, hogy e közben saját magunk és így szeretett hazánk legvitálisabb érdekeire ne is gondolhassunk.

Miután pedig épen mi kézdivásárhelyiek magánügyeinknél megbízottainkat igen jól megfontolva szoktuk megválasztani, ugyan mivel menthetnők magunkat, ha városunk országgyűlési képviselőjének megválasztásánál könnyelműséget vagy esetleg — uram, bocsáss meg — részrehajlást is tanusítanánk, vagy ha olyan egyénbe helyeznők bizalmunkat, kit megelőzőleg egyáltalában nem, vagy csak hírből is alig ismerünk?

Azt mondanók talán, hogy ezen ötezer lelket meghaladó városnak, a melynek a székesely viszonyokhoz mérten oly szépen virágzó kereskedelmét, iparát, lakosainak józan esztét, szorgalmát, hazafiaságot nagy körben példányképpül szokták és szokhatták felemlíteni, nem lenne egy olyan embere, a kire képviseltetését rábízhatná?

de azért a távolból sem szüntem meg a folytonos csatatüzet szórni szépem ellen.

Még egy pillanatig volt alkalmam elindulás előtt a szép lánykával beszélhetni. Egy perczre kiszöktem a sorból, hogy Isten hozza-ot mondjak neki. Háboruban főbe löttek volna érte, de azért megtettem volna háboruban is.

Nagyot sohajtva indultam utnak. Az égbolton ezernyi csillag ragyogott, de egy sem volt oly nyájás, oly fényes, mint az a kettő, miket elhagyték.

Este fél 10 órakor érkezünk vissza Kézdi-Vásárhelyre és én már 10 órakor aludtam a kimerült népfelkelők édes álmát.

Másnap leszerelték. Elvettek mindent tőlünk, a mi csak katonává tett s csak egyet hagytak meg vigasztalásul: azon soha el nem évülhető kedves emlékeket, miket a 3 heti tanfolyam alatt szereztünk. Nekem mindig úgy jön, mintha e napokat gyermekéveimből szakítottam volna ki. Ugyanaz a gondtalan vidámság, ugyanaz a mindenben örvendeni tudó gyermeki kedély, ugyanaz a pajtásné aranyozta meg s tévé elfeledhetetlenség e napokat. Még egy utolsó tisztelegés szeretett parancsnokaink és tanárainknál, még egy utolsó szívélyes meleg kézszorítás a derék bajtársakkal, s az a kedves kis kör, melyet együtt alkotánk, szétszóltott, hogy tán soha többé egyenruhában ne találkozzék, vagy ha igen, majd csak a harcztéren.

Hisz ez, őszintén szólva, nem lenne sem több, sem kevesebb egy hiteles szegénységi bizonyítványnál, a melyet mi magunk állítanánk ki saját magunkról.

Vagy azt mondanók talán, hogy megbízható emberünk lenni csak lenne, hanem mi mindazonáltal mégis inkább szeretnénk egy idegent, vagy — a mint némelyek kiskorú gyermekek előtt is tudvalevő s már nevéssé is vált okból nagy előszeretettel hangoztatják — inkább szeretnénk egy idegent, egy nagy embert?

Ez a mentségünk, mert indokolatlan, szintén a legszálnakalomból helyzetéről tenni a legfényesebb tanúbizonyságot, mert minden gondolkozni tudó és szerető ember előtt mintegy önként merül fel az a kérdés, hogy hát voltaképpen milyen nagy ember lenne nekünk szükségünk? nagy költőre, nagy papra, nagy politikusra? s így tovább; mert tudvalevőleg egy és ugyanazon egyén minden téren egyformán nagy nem is lehet. Tisztelt polgártársaim! Boldog lenne valóban ez a Székelyföld, ha más baja egyáltalában nem is lenne, mint az, hogy talán jobban szeretné, ha Pál helyett talán Péter ülne a kormány élén, vagy ha talán egyházunk autonómiáját ohajtanók tágasabb körben mozgani stb.

Igen, de nekünk, tisztelt polgártársaim, tudvalevőleg mindezeknél sokkal élethevőbb, sokkal elsőb rendű szükségünk vannak.

Nekünk kenyérre van szükségünk és pedig olyan kenyérre, melyet minden tisztességes, becsületes székely itt a haza földjén józan eszé és becsületes munkája után megkereshessen ne kellessék neki ezen kenyér megkereséséért idegen országba kitelepülni; hogy ebből kifolyólag ne kellessék nekünk, gyermekeinknek vagy unokáinknak még megérni azt, hogy egy esetleg Romániával kitörendő háboru esetén testvérek vagy unokatestvérek álljanak a harcztéren egymással szemközt.

De továbbá egy egészséges állam parlamentjében szerény nézetem szerint képviselve kell lenni az államot alkotó mindenik tisztességes társadalmi osztálynak és pedig kellő arányban; képviselve kell tehát ott lenni nemcsak a jogászoknak, arisztokrataknak, papságnak stb., hanem képviselve kell ott lenni az iparos- és kereskedelmi osztálynak is. Mert különben emberi gyarlóságainkból kifolyólag mindazoknak érdekei, kik ott képviselve nincsenek, igen könnyen háttérbe szorulnak.

Ez szintén oly állítás, mit bárhol egészen bátran hangoztathatunk már csak azért is mert egyszerűen igazság.

Ezen igazságból kifolyólag legyen szabad tehát ezuttal egyszerűságra t. polgártársaimhoz a következő kérdéseket intéznem.

Ha mi, Kézdi-Vásárhely választó polgárai, kiknek legalább is 80, sőt 90%-a is kizárólag iparosok és kereskedőkből áll, még mi sem választunk ezen osztályból képviselőt: hol és ki választanak ezen osztályból?

Hisz tudtommal az egész magyar birodalomban — az egy Temesvár kivételével — nincs több olyan helység vagy város, hol az iparos- és kereskedő-osztály tagjainak száma ily kedvező arányban állana.

Ha mi magunk nem becsüljük saját magunkat, kiktől várhatnók meg, hogy minket megbecsüljenek?

Ha mi nem lépünk saját érdekeinkért a küzdőterre, kiktől várhatjuk azt?

Ha hazánk törvényhozó testületében nincsen kellő arányban azoknak a száma, a kik közgazdasági téren és így az ipar és kereskedelem téren is gyakorlati jártassággal, gyakorlati tapasztalatokkal is bírnának, kikről várhatjuk a szeretett hazánk érdekében is annyira fontos, ipar- és kereskedelmünk s így közgazdasági ügyeinknek jobb lendületére alkalmas intézkedéseket?

Jól tudom, hogy ezen itt általam feltett kérdések nemcsak Kézdi-Vásárhely város nagy tisztelőire méltó választóihoz intézhetők, hanem a nélkül, hogy még csak gondolatunkban is lehetne osztályharcot provokálni, intézhetők k lennének ezek hazánk összes közgazdasági téren mozgó egyéneinek egyaránt. Mert ma már nincs Magyarországnak egyetlen olyan számbavehető politikusa, nincs egyetlen olyan számbavehető józan eszű méltó embere, a ki be nem látta volna már régebben azt, hogy Magyarország jelenlegi sájnálaira méltó pénzügyi zavaraiból nem kormányforma-változás útján, hanem csakis közgazdasági ügyeinek, iparának, kereskedelmének nagyobb mérvű fejlődése által bontakozhatik ki kellő sikerrel és dícsőséggel.

Hanem mi nagyon távol esünk itt a Székelyföldön attól, hogy országos irányelveket hangoztassunk. De azért mi cselekedhetünk saját tetszésünk és belátásunk szerint.

De különben is van nekünk, és csakugyan

böven, mit süprezünk saját küszöbünk előtt is, miért egyáltalában nem szükséges más más helyre mennünk süpreni valóért.

Már sok ideje, hogy beköltözött hozzánk az ördög, s már rég elhittette köztünk a viaszlykodás magvát. Ez eddig egymást tisztelő, és egymást szerető, egymás közt testvéri szeretetben, tisztelőben élő polgárok közt sikerült némelyekkel elhitetni azt, hogy e városnak nem mindenik polgára szereti egyformán hazáját. Mintha bizony lehetne, mintha bizony volna olyan vásárhelyi polgár, olyan székely, a ki nem szeretné teljes odaadással hazáját! Alig hogy sikerült az ördög által elhittett konkolty nagy részben kiirtanunk, már a ravasz kigyó csuszik be közénk, mely a nagy emberek utáni sovargás hamis gyémántkövét fujva, igyekszik a már visszaállott régi barátságát, régi egyetértést, kölcsönös tisztelőt, szeretetet megzavarni. Szóval nem akarják, hogy e nemes város azt a nagy erőt, mely egyetértésében rejlik, szeretett hazája és saját maga javára fordíthassa.

Hanem azért nekünk nem szabad elcsüggednünk; nekünk munkálkodnunk kell ugy szeretett hazánk, mint saját érdekünkben.

Hisz mi tudjuk legjobban, mi látjuk legtisztábban a minket környező vidék gazdaságának élethál-harczát, végső fejlődését. Előttünk, a mi szemeink előtt sülyed napról napra és rohamosan a vidék földbirtokos-osztályának is nagy része a kikerülhetetlen bukás örvényébe.

Látta-e önök már tisztességes, munkás, szorgalmas, becsületes, józan eszű, takarékos székely földbirtokost, gazdasági helyzettől beszélve, könnyezni, sirni? Én láttam.

A többek közt mi tudjuk legjobban, legbizonyosabban azt, hogy a székely ipar az utóbbi időben székely iparcikk helyett hovatovább mind több és nagyobb számú székely iparost exportál Romániába.

Szintén azt is mi tudjuk legjobban, mert mi érezzük legközvetlenebbül, — a jelen pillanatban fennálló vámháborura mint átmeneti helyzetre nem is reflektálva — hogy mennél több iparos s más munkás vándorol be innen Romániába, annál nagyobb mérvben fedeztetik Romániának ott helyben a székely iparcikkéből folyó szükséglete, s mennél több szükségletét képes Románia otthonról fedezni, annál nagyobb mérvű a székely iparosoknak s más munkásoknak kivándorlása Romániába, a kiknek száma már is akkorára növekedett, hogy Romániának nemcsak mindenik városában, hanem falvaiban is csak ugy hemzseg a székelység.

(Polytatása következik.)

T a n ü g y.

Mely külső befolyások mozdítják elő és melyek gátolják a népisoklái tanító működését?

(Felolvasatott a háromszékmegei tanítótestület orbai járáskörének 1887. május 12-én Léczfalván tartott gyűlésében.)

(Polytatás.)

Az emitt felsorolt befolyások, érintettek alakban, a tanító működését könnyíték, s lendületet adnának, mint hajó vitorláinak a kívánt irányu szél. Az alább említettek, néhány pontban foglaltak, ha változást nem szenvednek, örökös átkai, Seyllái és Charybdisi lesznek a tanító működésének. És pedig:

1-szor. Valameddig a növéndékek szorgidő megkezdése után rendetlenül, azaz különböző időben mennek fel az iskolába s évközben is csaknem tetszés szerint maradoznak ki, mindaddig — mindenki által ismert okból — a tanító munkálkodása össze van kuszálva, eltorzítva és megbénítva.

2-szor. A helyiségek, hol napi munkánkat végezzük, ha célszerűtlen voltánál fogva óránként nemcsak akadályoz, hanem mi életföltételünk, a tiszta levegő élvezetétől és világosságától is megfoszt: a munkakedv teljesen elraboltatik s egészségünknek válik lassu, de biztos gyilkosává. Az ilyen iskola szabad börtönnnek tekinthető, melyben robot-szerű munka végbevitelére várható. Elbetegesedett testben, a kórnak annyi lappangó csirái közt, hogyan lehessen a lélek eleven, rugókony és cselekvésre könnyen képes éppen akkor, midőn a növéndék-seregbe is az érzéket tompán elnyomó kábultság nehezedik. Az ember lelke örömmel telik el, ha rágon-dol a törvényben kívánt iskolahelyiségekre, de elfogadik, midőn szomorúan kénytelen tapasztalni a valót, hogy a lélek fejlesztését a testet megemésztő rugókban kívánják eszközöltetni. Nagy kérdéskép áll előttünk, mikor lesz ez az ókori állapot általánosan megszüntetve!?

3-szor. Rég elismert, bizonyításra nem szorult tény, hogy szemléltetés nélkül a tanítás mit sem ér; sőt el sem képzelhető, miként lehessen eszköz nélkül valamit előállítani. És mégis az iskolák legtöbbszörből a tan-eszköz hiányzik.

A magas állam bölcse gondoskodott tan-eszközök előállításáról, de azok beszerzése — szinte mondhatni — magas értékük miatt, az iskolát fenntartó község, vagy felekezet szegénysége következtében legtöbbször csak vágnak, ohajtásnak marad.

Minő más lendületet venne a tanítás mindenhol, ha a tanszer valódi értékének a tehetősebb iskoláktól csak felét kívánná az állam; a többinek pedig — tekintet nélkül az iskola jellegére — ingyen, vagy nagyon csekély árért küldné meg, annyival is inkább, mivel a népoktatás nemcsak egyesek, hanem az állam érdeke is.

4. Pályaválasztás alkalmával mindenki két cél lebeg szeme előtt; egyik az anyagi, vagyis a megélhetés célja, a másik a hivatás iránt előszeretettel folyó tevékenységi vágy. Azonban az előbbi az utóbbi sikerének okvetlen feltétele lévén: lehet-e csodálkozni azon, ha valaki kötelezettségéhez mérve silányon van díjazva, s még ezt is pontatlanul kapja kezéhez, — hogy az élet gondjaitól körülhálózva, levert kedéllyel lép be munkálkodási helyének ajtaján és ott szabad működésének folytonosságát, éberségét a külső gondok keresztül-kasul kuszálják — és a naponként végzett munkája a tökéletlenség bélyegét hordja magán? Bizonyára nem! Sajnos, hogy ez az Aristoteles isteneitől gyűlöttekkel történik leginkább.

Valameddig a törvényhozás, vagy a magas kormány nem intézkedik arról, hogy a tanítók csekély fizetésüket a megyei vagy állami pénztárból pontosan kikapják, mindaddig legjobb akarattal mellett is csak fél munkát képesek teljesíteni; ebből vád származik, és e vád — a tanítók sanyaru helyzetét előidőzők helyett — megint ölm-sulytal rájuk nehezedik. Természete az emberiségnek, hogy a kit sorsa üldöz, azt ő is üldözi, sárral dobálja s menekülése előtt is utját zárja. Ez a néptanítók nagy részének még nem érdemlett jutalma, és ez az, mi minden lépésében megrövidíti s minden jó szándékát széttrombolja a lelkiismeretesebbeknek is.

Vajna Mihály.

(Vége következik.)

V i d é k.

Kézdi-szék, 1887. jun. 3.

A kézdi választó-kerület eddigi országgyűlési képviselője, a mérsékelt ellenzéki Lázár Mihály — mint biztos forrásból értesülünk — nagyon zokon vette a kerület választó polgárságának azon komoly és eléggé nem méltányolható elhatározását, hogy jövőre méltóbb kezekbe teszi le képviseltetését, t. i. oly férfiúba, a ki pártállása, magas tekintélyével, fényes tehetségével tud is, akár is a székely érdekeknek ugy a parlamentben, mint a kormánynál kellő védelmet, támogatást szerezni. Lázár Mihály ur ugyan is egy, a választóihoz intézett levélben kijelenti, hogy «tévedésen alapul, hogy ő többet nem szándékoznék képviselőjelöltnek a kézdi kerületben föllépni; ő erről sohasem nyilatkozott s beszámolót is azért nem tartott eddig, mert éppen választói érdekében nem jöhetett el e célból; most azonban közszépről-közszégre elutazik s mindennél beszámoló országgyűlési működéséről, arról t. i., hogy a székelyek érdekeinek minő hasznos és fontos szolgálatakat tett, a melyek eddig meggátolták, hogy hivatásához megjeljenhessenek.» Azt teszi tehát most Lázár Mihály ur, a mit eddig választói szempontjából szükségesnek nem látott, de most a maga érdekében üdvönsnek vél megcselekedni: közszépről-közszégre elmenve beszámolót s pártfogást kérő beszédet intéz a választókhoz. Így legalább személyesen fog meggyőződést szerezni arról, hogy a kézdi kerület választóinak nagy, óriási többsége megunta már a vele való képviseltetést, s hogy ő komolyan számba nem jöhet azon

férfi mellett, a kinek már csak a neve is irányt képvisel a multban, jelenben egyformán, s dicsőséget, fényt hoz a kerületre; Báró Kemény Gábor a volt földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztert, országrészünk e kimagasló egyéniségét értem, a kiti a kézdi kerület tekintélyes szabadelpártja jelöltül föllállított.

Igazi lelkesedéssel üdvözlöm a választó-kerület e nagyfontosságú megállapodását s ohajtom, hogy valódi lelkesedéssel vigyék is győzelemre a szabadelpárt zászlóját, a melyre Br. Kemény Gábor fényes nevét írták föl. Szerencsés választás ez a kerület részéről. Jól ismerik Br. Kemény Gábor nálunk megyeszeret, mint a székelység egyik oszlopát; hiszen Seps-Szentgyörgy városa még 1885-ben diszpolgárrá választotta meg érdemei elismeréséül. Ismertté tette őt azon levélben hangoztatott nézete, melyet a sepsiszentgyörgyieknek küldött előlirt alkalomból, s a melyben így nyilatkozott: «Örömmel és köszönettel fogadom önök megtisztelő határozatát, a melynél fogva én is elfogadtatom «tisztelőbeli székelynek» és önök munkás soraiba léphetek. Kerestem a perczet, a melyben kissé nyugodtabban foglalkozhatom az én kedves «szűkebb hazám» igen kedves még szűkebb részével, a székelységgel.»

«A székely erőlyes, a mije van megvédi. munkás, szorgalmatos, nem mellőz semmiféle kereseti igát. És ez így van jól.

«Őseink hazánkat nyers erővel, fegyverrel hódították meg; biztosítani kell azt magunknak értelemmel, a becsületes és kitartó munkássággal, az általános jóllét meghonosításával. Eme feladatban már tulajdonságainál, helyzeténél fogva oly szerep jutott a székelységnek, minél fontosabb hazánk egy vidékének, egy törzsenek sem. Ezért fogadom köszönettel, hogy önök munkás sorai-ba léphetek.

Nem lehet erőszakoskodnunk; de mi is élni akarunk és otthon hazánkban, a melyen kívül nincs számunkra hely, s a-ját életerőnket kifejtteni törek-szünk.»

Azt hiszem, hogy a férfiu, a ki ily szépen gondolkozik a székelyek érdekeiről, a ki belépett szívvel-lelékkel érdekeink munkásai közé: olyan szerencsés választása volt a kerületnek, a melyre büszke lehet s a kinek megválasztása fölől, ismerve a választók nagy többségének mozgalmát, gondolkodását, egy perczig sem kételkedem. Önmagukat tisztelik meg a választók, midőn ily fényes tehet-séget ajándékoznak meg bizalmukkal s a székelység érdekeinek szereznek a parlamentben, kormánynál s mindenütt egy hatalmas pártfogót, ki hogy tenni is fog, lelkünkbeli meg vagyunk győződve.

Ne hagyják tehát választó polgártársaink elámmittani magukat a volt képviselőjük himező-hámozó beszéde által, hanem tömörüljenek azon zászló alá, melyre Br. Kemény Gábor neve van fölírva, vigyék azt minél fényesebben diadalra; higgyék meg, nem fogják tettüket megbánni, hanem osztatlan elismerést fognak vele kivívni.

— a —

Csik-Szereda, 1887. május 30.

Dósa Gábor csikszeredai kir. törvényszéki volt bíró, jelenleg marosvásárhelyi kir. táblai bíró, május hó 29 én reggeli 4 órakor indult el Csik-Szeredából, új állását elfoglalandó.

A mennyire örvendünk rég, de rég megérdemlett előléptetésén, annyira fáj szívünk megválni oly egyéniségtől, ki itt 15 éves bírói pályáját valódi szakértelemmel töltötte be, ki a törvényszéknek ugy mondva Deákja, társadalmi életünknek lelke, vezetője volt, s ki a makfalvi ősi Dósa családi névhez hiven a hazaszeretetet teljes odaadással mindenhol ápolni s széleskörű műveltségénél fogva terjeszteni honfiai édes köteletségének tartotta.

Ily nemes tulajdonok elismerése öbressz-tette fel pünkösdi napján a hajnali órákban a törvényszék több tagját, — szám szerint 10-et — kik lelkesülten sorakozva a távozó robogó kocsija után, 3 kocsiban elkísérték ki

